

Hamar 3. september 1991
Skolemøte i Ajerhallen

Kontroller mot
framføringen

Statsminister Gro Harlem Brundtland

HVA MED FREMTIDEN VÅR, GRO?

Dere spør: Hva med fremtiden vår, Gro? Svaret er: Dere skal selv være med på å skape fremtiden - Fremtiden former vi her og nå. Dere former morgendagens samfunn - ved å mene noe og ved å ha en holdning. Ta stilling til hva som er viktigst og til de verdier som dere vil velferdssamfunnet vårt skal bygge på.

Besteforeldrene hadde mål og drømmer for sin framtid. Et Norge uten fattige barn, et Norge uten de sosiale klassekillene, der barna og de unge hadde rett til skole og utdanning, uansett om foreldrene hadde god økonomi eller ikke, et Norge uten arbeidsledighet, et Norge der de eldre fikk trygghet og omsorg.

Dere er født inn i velferdssamfunnet. Mye av det besteforeldre og foreldre kjempet for, tar mange i dag for gitt.

Jeg vet - ikke minst gjennom mange brev fra ungdom - at det ikke mangler på fremtidsdrømmer. Det er alt fra pessimistiske skrekkbilder til de mest optimistiske ønskedrømmer.

Dere er den første globale generasjon. Dere vokste opp med bilder fra en

hel verden, som en del av hverdagen. Krig, hungersnød og miljøkatastrofer - dere får verden tettere inn på livet enn noen generasjon før dere.

Miljøutfordringene er altoverskyggende. Stadig flere ser faresignalene. Vis ungdommelig utålmodighet - vær pådrivere overfor foreldregenerasjonen, overfor lokale og nasjonale myndigheter!

Vi trenger engasjement og deltakelse - for å redusere raske klimaendringer, for å verne om vår atmosfære, våre ressurser og vår jord som er i ferd med å bli utarmet og forgiftet. Det er denne utviklingen som er i ferd med å bli den største trusselen mot vår sikkerhet.

Bevisstheten om at noe må gjøres, den øker. Mange må delta - vi må mobilisere hver enkelt til engasjement, organisasjonene, de faglige og politiske kreftene - lokalt, nasjonalt og internasjonalt - for å få en sterk og bred demokratisk besluttsomhet. Vi har alle et ansvar. Vi må tenke og handle lokalt og globalt!

Og dere vet at det ikke er nok å rette søkelyset mot de miljøproblemene som kan ramme oss i den rike verden. Dere er jo ikke alene om å kreve en bærekraftig utvikling. Det er fem ganger flere barn og unge under 25 år i utviklingslandene enn i industrilandene. De fleste av dem lever i land som ikke kan tilby bolig, utdanning, arbeid og helsetjenester til flere enn et lite mindretall.

La oss minne hverandre om; På veien fram mot det rike industrisamfunnet vi lever i, har vi vennet oss til å betrakte jorda som kobinert skattekammer og søppelplass. Jorda er å betrakte som et romskip i universet. Ressursene er begrenset og det avfall som vi slenger fra oss følger med på ferden.

Mange utviklingsland er fanget i en fattigdomsfelle. Strømmen av kapital fra

den fattige til den rike verden har fortsatt. Daglig blir det tatt beslutninger i politikk og næringsliv verden over - uten hensyn til fremtiden, uten hensyn til forbruket av jordens ressurser og ødeleggelser av miljøet.

Skal vi stille de fattige land overfor kravet om å bidra, må vi også hjelpe til med penger og teknologi. Det dreier seg om vi i den rike del av verden skal betale en brøkdel av det vi allerede har forbrukt. Det kan vi gjøre bl.a. ved å betale til et klimafond eller et miljøfond, slik vi har foreslått.

Kommunismens sammenbrudd og den nye åpenheten i Øst-Europa avdekket enorme miljø- og forurensningsproblemer. De nye demokratiene må få hjelp til å redusere miljøproblemene. Det betyr at vi setter inn penger og teknologi der vi kan få mest miljø igjen for hver krone. Hvis vi i Norden bruker pengene på renseteknologi i Polen - da kunne vi oppnå ti ganger så store utslippreduksjoner til sammen pengesum - fordi det koster ti ganger mindre å rense svovel i Polen sammenlignet med kostnaden i Norge. Vi får mer miljø for alle!

Slik kan vi være med å bygge broer i Europa. Bygge broer mellom rike og fattige land. Bygge fremtiden sammen!

De siste årene har gitt oss nytt håp om en mindre voldelig verden. Den kalde krigen er over. I flere krigsherjede områder i den tredje verden avtar konfliktene. Omfattende våpenkontroll og nedrustningsavtaler er underskrevet. Willy Brandt har foreslått overfor verdens nasjoner at vi bør sørge for at iallfall 1/3 av kuttene i militærbudsjettene går til å redde miljøet. Det vil være kutt til beste for vår felles framtid!

Miljøutfordringene er - sammen med fred og sikkerhet - det viktigste for framtida vår.

Samtidig vet vi at andre spørsmål rager like høyt på dagsorden. Ikke minst truer arbeidsledigheten. Den skaper usikkerhet for mange.

"Jeg har søkt et utall av jobber, men får hele tiden avslag. Det er ikke moro å være ung og ha lyst til å gjøre en jobb når du samtidig blir avvist av arbeidiverne. De skylder på at jeg er for ung og har for liten utdanning."

Det sier ungdommen i denne valgprosessen, "Mulighetenes Hedmark". Mange av dere har sikkert lignende erfaring å vise til. Dere går på Ajer videregående og Hamar Katerdralskole for å få kunnskap - ta en utdanning som kan gi dere jobb.

Mange av dere har venner eller slektninger som ikke har arbeid. Den store arbeidsledigheten rammer mange fler enn vi noen gang har opplevd her i vårt land. Den rammer både eldre og yngre, distrikter og bysamfunn. Selv om ledigheten er større og stiger mer i andre land, må vi fastslå at Norge ikke lenger er en øy med full sysselsetting i et hav av arbeidsledighet. Ledigheten er den største utfordringen for oss. Vi må lete etter nye ideer, skape vilje og pågangsmot til å sikre nye og flere arbeidsplasser, og til å trygge de virksomheter vi allerede har.

Det finnes ingen raske og enkle løsninger. Det er ikke lettvin, kortsiktig partipolitisk propaganda, men langsiktig og møysommelig arbeid som skal til for å skape flere arbeidsplasser. Derfor maner vi til et bredt samarbeid - på tvers av de tradisjonelle skillelinjene i norsk politikk og arbeidsliv.

Vi har en kjempejobb foran oss. Alle har bidrag å komme med i den nasjonale dugnaden som er nødvendig. Den jobben trenger alles innsats!

Myndighetene lokalt og sentralt må, sammen med næringslivet,

arbeidstakerne og organisasjonene møte vår felles utfordring. Etter møtet her skal jeg på en sysselsettingskonferanse i Hamar. Her prøver en nettopp å få til et slikt samarbeid. Bedriftseiere, kommunepolitikere, fagforeningsfolk, arbeidsledige, Næringslivets Hovedorganisasjon - alle gode krefter inviteres til å være med og bidra.

For hvis det er noe vi nå vet, så er det at å hevde at det finnes lettvinde løsninger, det er propaganda og forenklinger av hva samfunnets problemer består i. Her må vi samarbeide.

Til dem som ønsker å ta stilling i politikken, vil jeg si; Det må være sammenheng mellom inntekter og utgifter. Slik det må være i familieøkonomien. Hver enkelt av oss kan ikke bruke mer enn hva vi har. Slik må det også være for Norge som land.

For Arbeiderpartiet er to ting avgjørende; Verdiskapning og fordeling.

Det å skape det vi skal bruke, det gjør vi sammen. Det gjør alle som er i arbeid og som gjør en innsats hver dag på jobben. Det gjør alle som gjør en innsats for andre selv om de ikke er yrkesaktive, som er med å gi omsorg - eller skape en atmosfære og et utgangspunkt i nærmiljøet som gjør at de som er yrkesaktive kan greie sin hverdag og sin jobb.

Det er mange støttespillere, besteforeldre, pensjonister og ungdom som gjør en innsats overfor mennesker som trenger tid og oppmerksomhet, som igjen gjør det mulig for den norske yrkesbefolkning å skape det vi sammen skal leve av. Også verdiskapning.

Så har vi fordelingen. Og en rettferdig fordeling må være et lim som holder oss sammen. Her har vi et felles ansvar.

Vårt system - velferdssamfunnet - forutsetter at vi bygger opp noe som er rettferdig og solidarisk i sin grunnholdning. At vi ikke bygger på det prinsipp at har du bare mye penger, kan du få et helt annet og bedre tilbud.

Vi kan ikke gi barn, unge og eldre den service de har krav på hvis inntektene raseres gjennom overdådige skatteløfter.

For - dette viser også sammenhengen mellom nasjonal og lokal politikk; Vi kan ikke løse oppgavene i lokalsamfunnene, uten at vi nasjonalt tar ansvar for at kommuner og fylker har et skikkelig økonomisk arbeidsgrunnlag.

Har dere hørt noen ordfører si at hans/hennes kommune får for mye penger fra staten? Det har jeg til gode å høre! Det nytter ikke å dele ut milde gaver fra Stortingets talerstol og samtidig late som om dette ikke får konsekvenser for våre skoler, for eldreomsorgen, barnehagetilbudet og andre viktige saker i kommune og fylker.

For vår del vil vi kombinere jobber og velferd, ha mennesker i arbeid, i omsorg for eldre, i omsorg for barn, bruke penger til meningsfylt virksomhet som både kan gi velferd og sysselsetting. Det står vi ved. Vi synes det er en bedre bruk av pengene enn å love mange milliarder i skattelette.

Vi investerer også i veier, jernbane og utdanning for de unge. For å gi flest mulig unge tilbud om jobb eller utdanning. La meg nevne at Regjeringen har utvidet utdanningstilbudet ved å skape 4.000 flere plasser i videregående skole og over 10.000 nye plasser i høyere utdanning. Her i Hedmark tilsvarer det at 600 flere unge har fått plass i videregående skole denne høsten. I høyere utdanning er det 330 nye plasser. Vi har satt ned renta på studielån med 1% allerede, og fra 1. januar 1992 blir renta satt ned ytterligere en prosent. For de som tar utdanningslån betyr det flere tusen kroner mindre i renter i året.

Utdanningsministeren vår, Gudmund Hernes, spår 90-tallet som et stort reformtiår for utdanning, med den største reformen siden niårig skole ble innført. Det Regjeringen vil se på, er; obligatorisk skole for 6-åringer, heldagsskolen for at flere barn skal ha fritidstilbud etter vanlig skoletid og en styrking av videregående skole. Og vi vil ta en skikkelig gjennomgang for å ruste opp høyere utdanning - få et Norgesnett av høyskolesentra med økt mulighet for spesialisering.

(Inn noe her om rasisme og det som skjedde i Brumunddal lørdag)

Vi har et lokalvalg der vi strever med å få folk til å bli opptatt av demokratiet og av at valgdagen nærmer seg. Kanskje er vi så vant med å ha det meste at vi egentlig ikke synes det er så viktig hvem som styrer og hva slags verdier og holdninger som legges til grunn? Det er en farlig tanke. For i et demokrati er det viktig at alle er med.

Vi har nettopp vært vitne til hvordan unge og gamle i Sovjet-Unionen reiste seg mot diktatur og forbud - for demokrati og frihet. I mange land må befolkningen kjempe for ytringsfrihet og deltakelse.

Vi har demokrati - la oss ta vare på det - verne om det - bruke det. Jo, mer det brukes, jo sterkere. Demokratiet kan bare bli bra når det brukes mye, og av mange.

Derfor - ta stilling til hvilke verdier som skal prege kommunene i Hedmark. Bruk stemmeretten!